

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 15.

Lýsingarprisur f.ri petittreglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 30. august 1927.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsinum, brævasendistodum
og skrivstovuni. Telf. 143.

1. árg.

TEIR KOMPETENTU, ið stjórná Havnar bý, hava ikki ligið á tí lætu síðuni, tá ið til krámingar og skavingar kemur, teim sjálvum at gagni, tað skulu teir fáa, tí teir eiga tað, og vit eru eisini vænir til at gera rætt og skjál, og har hitt núsitandi býráð hevur sýnt sín dugnað, skulu teir eisini hoyra tað, samstundis sum býns borgarar eisini eru sintir at frætta, hvat ið gjørt og ikki gjørt verður í ráðhúsinum í Bringsnagotu, fyri opnum og — fyri ein stóran part — lastum durum.

Fyri nú skjótt mongum árum síðani »samdið« býráðslimirnir um mola- ella havnabyggingina í Havni. Táverandi býráðsformaður, Søren Müller sáli, undirstríkaði hesa semju við at siga, at henda hendingin í Havnar býráð átti at verðið skrivað við gullpenni. Men tað er nú soleiðis lagað, at menn sita tibetur ikki um ævir á slíkum pøllum, og tá ið hetta stóra tiltak skuldi byrja, var nýggj býráðsskipan, og sum rimuligt var, so langt sum teir kundi, lótu teir samtykt verða samtykt, tá ið molabyggingin byrjaði; tá blivu ikki hildnir eyka- og myrkir fundar fyri at royna at fáa stundum hetta og stundum halta broytt, so sum hvor einstakur býráðslimur ynskti at tað fyri sítt viðkomandi helst skuldi verðið gjørt.

Hitt stóra grýlu- og apuspæl í hesu sök — mola- og brúgva- bygging í Havni — byrjaði ikki av rottum, fyrr enn teir »kompetentur« komu til troðið. Tá meldaðu seg mangan spurningar: skulu vit gera so ella so, ja hvat meina tygum? og tygum? Og tann besta komedia teir enn hava spelt fyri opnu eygu borgarans, tað var, tá býráðsformaðurin sjálvur triði fór til Danmarkar at hjúkla fyri ríkisstýrinum, at hetta vildi yða stórt spell fyri arbeiðsfólkið (!) í Havni, fyri hitt føroyska vinnulívið, og seinast, men ikki minst, vildi hetta bliva »heilt fölligt« fyri Havnar kommunu, um ikki kajbyggingin var framhildin undir eins. Andráss Sámásson fekk skyldina, Stauning og Steineke sín part, og Lillelund bleiv heldur ikki sörur. Havnar býráð sendir seg sjálvt, í kraft av 3 álitismonnum, sum teir sjálvir hava kosið úr sínum egna kompetenta ringi, niður til Danmarkar at royna at fáa nakad gjørt, sum teir, býráðið sjálvt, eigur skyldina fyri, at tað ikki kann gerast.

Einki kommunu- ella sóknarstýri í Føroyum, og neyvan nakad býarstýri um allan heiminn, kann framvísa nakad, ið kemur

JUSTITSMORDET.

— the land of the free, and the home of the brave. (!!) —

Amerikas Vartegn: en Frihedsgudinde, højt løfter hun Faklen med Frihedens Brand, en Velkomst til Folket fra Havet: Herinde er Fremskridtets Verden og Frihedens Land.

Men se blot: I Dag har sin Fakkell hun sænket, hun staar ikke mere som Frihedens Vagt, thi nu ligger Friheden dødsdømt og lænket, snart bliver i Lænker til Galdet den bragt.

Og loved' hun Frihed saa løj hun forbandet, falskt var hendes Løfte og selvgode Ros, hun sænker sin Fakkell og ind over Landet slaar kvælende tung dens rogsorte Os.

VANZETTI og SACCO, de Stakler, som drømte om Frihed, den Dag, de Vartegnet saa, et værgeløst Bytte, som Uretten dømte, en Uret, ufølsom, forhærdet og raa.

Vi hører det syde, vi hører det koge, vi hører det stige til rasende Raab, fra Øst og fra Vest, fra de fjerneste Kroge, det skælver af Harme og Had uden Haab.

Se, Manden fra Gaden, den fattige Stakkel, han martres og mishandles Døgn efter Døgn i Landet, der praler med Frihedens Fakkell, hvor Dumhed er Dommer og Vidnet er Løgn.

VANZETTI og SACCO, de Navne skal nævnes, naar Urettens Styre for evigt er endt, naar Sandheden sejrer, og Uretten hævnes og Frihedens Fakler af FOLKET er tændt!

AAGE HERMANN.

hesum apuspæli Havnar býráðs nær. Já, teir komu aftur úr Danmark. Ein segði so, annar segði so og hin triði segði, at teir komu allir aftur sum av torvheiðum — allan rættin, teir komu sum av torvheiðum, eru og sita sum á torvheiðum, tá ið tað ræður um at framja mál, sum kunnu vera tíðandi fyri allan býin. Allir vóru teir samdir um at peika stundum hegar, stundum hagar, har skyldin skuldi og mátti ligga, ríkisstýrið vildi hava hetta so og so o. s. fr. Ja, ja, »saa snakkede Ræven for de Gese«, og borgarar hava lurta eftir øllum hesum »útførdum«, sum býráðið hevur gjørt, tá ið talan hevur verið um Havnaverkin, — tað vóru bert lótar alt-samt; Danmarksferðin hevði eina akt, sum ikki varð spæld fyrr enn um heystið; tað vóru teir smáu molarnir, teir góðu bitarnir, sum einstakir býráðslimr knappliga blivu stórir og heitir talsmenn fyri. Hví gjordu teir so? hví hava teir manovrerað soleiðis hesu ár, sum teir skuldu rudda upp, at nú í 1927 í august mánaði liggur alt hetta stríðið, henda býráðsins havnafløkja, endiliga greidd frá ríkisstýrinum, og æðlanin var, at arbeiðið skuldi byrja í næstum, koyruvegirnir skulda hava verið útbjóðaðir, men — ja, hevur ein ikki hoyrt hetta nóg so tíðum — tað strandaði

hjá tí kompetenta býráði, ið ikki var komið somikið áleiðis, sum at tala við tey, ið átti arilini, sum skuldi nýstast til brúgva- og vegbygging? Skuldi vit minst rætt, so var hetta ein av treytunum, at býráðið skuldi syrgja fyri, at tey pláss framvið strondina, sum skuldi nýstast í hesum endamáli, altíð vóru til fallu. Men teir smáu molarnir, ið fyrr hevði verið tosað um, gjaldaði fyri eygunum á teim visu. Var tað ikki betur, um teir fingtu botn fyri eyguni, tá ið teir lítið annað siggja, enn egið gagn og besta. Borgarunum hava teir lítið annað til yvurs fyri enn botn og aftur botn.

Hetta býráðið, sum nú hevur slitið seg út í býns tænastu og egna vinning, hevur skrivað sítt navn djúpt í okkara óluk-sálgju hovudstaðssögu. So myrk blóð eru tibetur ikki nógv í okkara sögu.

Tað at teir klaga uppá myndigheitir, ríkisstýrið og allar teir gekkaskortar, sum her hava verið nýttir, ger ikki vón-irnar ljósar hjá Havnar íbyggjarum at halda áfram við einum slíkum stýrið.

Og uppá tann eina dag vilja vit allir minnst býráðsins lótar, teirra apu- og grýluspæl — um teir fleiri ferðir enn samtykkja, at teir eru kompetentir — og reka teir burt úr ráðhúsinum, — teir eru ikki annað verdir.

Dødsdommen er exekveret!

VANZETTI.

Udtalelse for Exekutionen af den verdenskendte amerikanske
Forfatter Upton Sinclair.

Hvem er den Mand, som sidder bag Gittervinduet i Massachusetts Statsfængsel? Foran mig ligger en Selvbiograf: »Historien om Bartolomes Vanzettis proletariske Liv.«

Jeg læser der, at Vanzetti er født i Byen Villefallet i den italienske Provins Piemont. Han var Son af en Bonde og vidbegærlig som Barn. Hans Forældre havde Ævne til at lade ham studere, men da Faderen havde læst, at 42 Jurister havde søgt en Stilling i Turin, som kun var lønnet med 35 Lire pr. Maaned, fandt han, at den højere Dannelse ikke holdt, hvad den lovede. Og saa blev Bartolomes sat i Bagerlære hos en streng Mester, som lod ham slide fra Kl. 7 Morgen til 10 Aften, med kun 3 Timers Frihed om Søndagen.

Efter 6 Aars Forløb kom den unge Vanzetti tilbage til Førelærehjemmet med odelagt Helbred, han naaede hjem til sin Moders Dødsleje og fattede derefter Beslutning om at udvandre til det nye lovende Land paa den anden Side af Atlanten. Han fik Plads som Kølner i en »fornem Klub« med ringe Løn og lang Arbejdstid og kun kort Tid til Sovn. Hans næste Plads var i en af New-Yorker-Bohemens mest kendte Restauranter, hvor han arbejdede i et utroligt svinsk Køkken.

Den unge Italiener var bange for at blive odelagt, hvis han fortsatte dette Arbejde. Derfor tog han ud paa Landet, hvor Farmerne og de fattige Kvinder tog sig af ham. Han begyndte at arbejde i et Stenbrud, senere, da han ikke kunde taale det, blev han Kok, atter Stenarbejder og saa drog han til Smabyerne i Massachusetts, hvor han handlede med Fisk. Umidelbart for han blev arresteret, var han Kularbejder ved Elektricitetsværket.

Dette er hans ydre Liv — formet som Tusinder andre fattige Menneskers Liv. Men fattige Mennesker har ogsaa en Sjæl, og selv om de maa arbejde op til 15 Timer i Døgnet, har de dog Tid til at læse Rotationspressens Produkter og de store Aanders Værker.

Vanzetti læste i sin Fritid baade Dante og Krapotkin, Augustinus og Renan, Gorki og Labriola, Hugo, Tolstoi, Zola og Carducci.

Han siger dog selv i sin Selvbiografi:

»Tro nu ikke, kære Læser, at jeg af den Grund er et Videnskabs Vidunder. For man maa ikke glemme, at jeg studerede,

mens jeg om Dagen udførte haardt Arbejde. Hvor mange Nætter sad jeg ikke over en Bog ved mit flimrende Gasblus, indtil Morgenens gryede. Jeg havde næppe lagt mit Hoved paa Pudsen, før Klokken ringede, og jeg maatte op og gaa til Fabrikken eller Stenbruddet.«

I Begyndelsen var Vanzetti from Katolik. Han var en Gang kommen op at slaas med en Kammerat, som spottede den katolske Tro. Men senere førtes hans Tanker ind paa en Forbedring af de jordiske Forhold, og hans Erfaringer i Amerika gjorde ham til en varm Talsmand for det menneskelige Broderskab paa Jorden.

Saa haendte det, at Politiets Agenter arresterede en italiensk Revolutionær ved Navn Salasado og pinte ham i fem Uger for at tvinge ham til at tilstaa, indtil han endelig sprang ud af Vinduet i 14. Etage og slog sig ihjæl.

Vanzetti, som ikke var helt amerikaniseret, fandt ikke dette i sin Orden, og ved Juletid 1919 var han med til at organisere et Protestmøde blandt Italienerne i Byen. I den Anledning blev han arresteret sammen med sin Ven Sacco og anklaget for at være en af disse »farlige Rodes«. Begge blev holdt fængslet for disse Anklager, men det lykkedes ikke at skaffe Bevismateriale imod dem. Men saa kom en anden Forbrydelse Myndighederne tilpas. Et Aar tidligere havde nemlig en Bande Automobilbanditter myrdet og røvet en Kasserer. Man besluttede saa at anklage Sacco og Vanzetti for denne Forbrydelse.

Jeg har studeret Sagen i over to Aar og har aldrig haft Lejlighed til at se en mere konstrueret Anklage end denne. Ikke mindre end 10 Vidner har forklaret, at Vanzetti Dagen før Mordet befandt sig langt borte fra det Sted, hvor Udaaden blev begaaet, og alle de Vidner, som identificerede Vanzetti som en af Bilroverne, har senere erkendt, at de har begaaet Mened.

Til Trods for dette har den italienske Idealist siddet i Fængsel i syv Aar og er dømt til Døden for denne Udaad. Nu har han skrevet sit Livs Historie, og efter at jeg omhyggelig har gransket Sagen, er jeg beredt til at aflegge Ed paa, at der er mere Sandsynlighed for, at jeg har begaaet Mordet, end at Vanzetti har gjort det.

Men desværre, mine Udtalelser tages der ikke Hensyn til ved de amerikanske Domstole!

Upton Sinclair.